

בעת גזירת היונים נעשה נס ונזדמן מוקה בבית כל אחד

ויקרא שמה רחובות כנגד יון, שגזרו שלא יטבלו וכו', ונעשה להם נס ונזדמן להם מוקה בבית לכל אחד ואחד, וזהו פרינו בארץ.

בעל הטורים פרשת תולדות

טוב ליתן בנרות חנוכה מים ושמן למעלה

מה טוב להדליק בנרות הללו כמו שנהגין ברוב בתי כנסיות שנותנין בהם מים ושמן למעלה, להורות על נס, שבו תרמוז בזה כי גבר ישראל שנמשלו לשמן, על האומות שהם מים הזידונים.

קף החיים סימן תרע"א אות ל"ב

להדליק בבגד עליון לכבוד המלאכים

יכוין היטב בברכות של הדלקת הנרות לאמרם מתוך שמחה, באשר המצוה היא חביבה בשעתה לזמן פעם אחת בשנה, ולכבוד המלאכים קדישין הבאים להבית בשביל מצוה זו, ידליק הנרות כשהוא לבוש בבגד עליון כמו שהולך לבית הכנסת.

קב הישר

בשעת הדלקת הנרות שערי ג"ע פתוחים

אמר הרב הקדוש מהר"פ מקאריץ זצלה"ה (מדרש פנחס א'), שבכל הלילות יש לסתום את החלונות בתחילה הלילה, דאיתא בזוהר (ח"ג דף רכ"ב ע"א) שבילילה תרעין דגן עדן סתומין ותרעין דלבא דאינן עיינין מסתתמין וכו', אבל בחנוכה אין לסתום את החלונות (בשעת הדלקת הנרות), עד כאן דברי קדשו הנ"ל. ונראה מדברי קדשו, כי בחנוכה גם בלילה (בשעת הדלקה) תרעין דגן עדן פתוחין.

בני יששכר מאמרי חדשי כסלו טבת מאמר ד' אות ס"ה

לעשות המנוחה מכסף

בענין הנרות שידליקו בהן כל אחד יעשה אותן כפי כוחו, וכל המהדר אותם ביותר הרי זה משובה, ומי שידו משגת לעשות אותם מכסף יעשה אותם כי אין ההוצאה בהם כל כך, וה' ידוע כמה דאגתי על ענין זה ולא עלה בידי לקוצר ההשגה, אבל בטחתי בחסד אלהים שיגמור בידי לעשות כוונתי, לפחות מי שאין בידו לעשות כל הח' נרות כסף יעשה אחד מהם כסף ויהיה אותה שמחדש בכל לילה זכר לנס, וכל זה אם אינו מעכב, מראה בה חביבות המצוה וחפצו והשמחה שיש לו בה שהוא עיקר העבודה כנ"ל.

סדר היים

שמן שהיה תלוי בסוכה להדלקת נר חנוכה

כתב בספר "זכרון יהודה" (מנהגי המהר"ם א"ש), שהשמן אשר היה תלוי בסוכה הצניע למצוות הדלקת נר חנוכה.

מנהגי ישראל תורה

מחלק צדקה לעניים בחנוכה

ידוע שרבינו ז"ל מרן הדברי חיים זי"ע ה' תמיד למלמד ומדריך אנשיו להרגיל עצמן להרבות בצדקה, והי' דרכו של רבינו בסעודות זאת חנוכה לומר תורה בענין נתינת צדקה, ואחר אמירת התורה ה' המנהג

עניני חנוכה

מנהגים וסיפורים

שעלה איזה אדם חשוב על הספסל, ורבינו צוה לו להכריז שמוכר עולם הבא, ופעמים מכר פרנסה וכדומה, והי' נגידים גם החסידים קונים, א' בעד עשרה ר"כ, וא' בעד חמשה וא' גם בעד פחות מזה, כל אחד כפי יכולתו, גם רבינו ז"ל בעצמו הי' קונה, גם בניו הקדושים, והי' מענין זה כמה מאות ר"כ, [וכשאר ראה רבינו הק' שלא הי' הסכום הנצרך, הי' מצוה להאנשים שהי' קונים שיכפלו הסכום שנתנו], והי' רבינו מחלק זאת לעניים אחר חנוכה.

דרכי חיים, הנהגות קות קט"ז

מנהגי ישראל

פעם אחת שאל אחד מהו הטעם שאוכלים בחנוכה 'לאטקעס', ואמר שהוא שמע טעם, ש'לאטקע' הוא מלשון 'לאטע', היינו טלאי, והכוונה להשים טלאי על הי"ג פירצות שפרצו היונים בחומת בית המקדש.

ויש להסמיק לזה את הסיפור הידוע (ראה דברי תורה ח"ב אות ז') בחסיד א' של החי' הרי"מ מגור שהי' דר בגאליצא, והי' רגיל להיות בכל ר"ה אצל רבו, ופע"א אירע לו שלא הי' יכול לנסוע, ויתיישב בדעתו שהיות שהוא סמוך לדזיקוב ע"כ יסע על ר"ה להח"ק ר"א מדזיקוב זצ"ל, ובעת עריכת השלחן בליל ר"ה אמר הה"ק מדזיקוב ענינים ורמזים על שם הלחמים שעושים בר"ה שקורין 'ראדיש', והנה החסיד לא הי' רגיל לשמוע כזאת אצל רבו, וביטל הדברים בלבו, וחשב הלא כשיצאים מגאליצא אין הלחמים נקראים כן, ומה מקום יש לומר ד"ת כאלו, ולאחר זמן כשבא לפני רבו הה"ק בעל חי' הרי"מ זצ"ל סיפר לו שהי' בר"ה אצל הה"ק מדזיקוב, וישאלוהו רבו הרי"מ האם שמע שם איזה ד"ת, ויען ויאמר בלשון ביטול, ששמע איזה ד"ת על השם ראדיש, והלא אם יוצאים מגאליצא ואין הלחם נקרא ראדיש בטלים כל דבריו, והשיב לו החי' הרי"מ, לדברך יש פקפוק על מה שמניחים ד' פרשיות בתפלין, שהרי חז"ל (מנחות ל"ד ע"ב) למדו הדבר מתיבת ולטטפת טט בכתפי שתיים פת באפריקי שתיים, ולדברך מי שאינו דר בכתפי ובאפריקי מהיכן יידע איך לקיים מצות תפלין, אלא ודאי שהתורה מרמזת גם על לשון אחד, כי יש שבעים לשון ולכולם יש מקור, ולזאת לא תקשה יותר קושיית כאלו ע"כ.

סודות בהדלקת נר חנוכה

הגה"ק ר' מאטעלע מהארנאסטייפל זי"ע הי' בימי חורפו אצל דודו הרה"ק ר' דוד מטאלנא זי"ע באחד מלילות חנוכה. לפני שבירך הרה"ק מטאלנא על הנרות, פנה לא' מהחסידים שהי' בעל קומה גבוה ואשתו היה נמוכה ושאל לו: כשאתה מדבר עם אשתך, מה אתה עושה, האם אתה משפיל א"ע לדבר עמה, או היא

עומדת על ספסל כדי לדבר אתך. וכמוכן שהחסידי עמד משתומם ולא ידע מה לענות. ואמר לו ה"ק מטאלנא: אמרו חז"ל (ב"ב נט.) איתתך גוצא גחין ותלחוש לה, מסתמא אתה מרכין את עצמך אליה. אמר החסיד, כן. והיה הדבר לפלא בעיני כל הקהל. ותומ"י בירך הה"ק מטאלנא על הנרות.

והסביר אח"כ הגה"ק מהארנאסטייפל להחסידיים, דהרבי כוון לכוונות האר"י הק', כי ידוע דמעולם לא ירדה שכינה למטה מעשרה טפחים (סוכה ה.), והלא נרות חנוכה מצוותן למטה מ' דוקא (שבת כא), וא"כ איך שייך שתהא השראת השכינה למטה מ'. ע"כ אמר דודו הה"ק מטאלנא את הדברים הנ"ל, לעורר שהשכינה הק' זקוקה להרכין א"ע כביכול להנרות חנוכה שהן למטה מ'.

בלילה שלאחריו אמר הרה"ק מטאלנא ברוח קדשו להגה"ק מהארנאסטייפל: היום אני דבר אשר גם אתה לא תוכל לפרשו...

ימי חנוכה, ענינים נחמדים

התוודה שלמד בספרי היונים

הרב ר' חיים פלאגי כותב בהקדמת ספרו תוכחת חיים בשם ספר "שבילי אמונה" דבדף ק"ז (הנתיב השמיני) התמרמר מאד על מה שלמד בחכמת הפילוסופיא והודה ולא בוש על חטאתו אשר חטא דלמד מעט ממנה ואמר בזה הלשון: עם היות שידעתי בעצמי שעשיתי בזה עון אשר חטא, את עוני אני מזכיר ואת חטאתי אני מזכיר יעוין שם. ויזמא כי האידנא ראה ראיתי כיצא בזה בספר "שלטי הגבורים" להרב כמוה"ר אברהם הרופא בריש הקדמות דכתב, וזה לשונו: כשאר חפץ דלכאני ונחלתי זה שתי שנים חלפו עברו למו כי מתו כל חלקי גופי השמאליים ולא יכולתי להשיב ידי לחכי, גם לא זכיתי להלחך בחוץ על משענתי עבור אפיסת הכחות חושי אברי אלו ותנועתם כי אבדו, פשפשי במעשי וראיתי אחרי רואי כי נוסף לעונותי אשר רבו משערות ראשי גדלה צעקת ביטול תורה לפני ה' כי בילדי חכמי היונים ספקתי הגבהתי ללכת אחרי פלוסופיא והרפואה אשר בחלקלקות אמריהם הציקוני ללחם רשע בדרך אפילה ולא הגיתי במורשת קהלת יעקב כדון וכשורה ובכלל הדבר הזה בי התאנף ה' ויסורים מכוערים עוברים עצמי גברו עלי וגידו תחתיהם שחתה ועדיין לא חדלו אנחותי ממני עד כי נדדו כל שנותי על מר נפשי ולא ערתי כח החשתי מטוב וכאבי נעכר, אמנם כאשר דליתי עיני למרום והרהרתי תשובה בלבי אמרתי אולי יכופר עון תיקון מה שעויתי, אבל בנים אודיע כי בה' יצדקו אם ישמרו תורתו בלבם ויהגו בה יומם ולילה לנצור תושיה ומזמה להביא עליהם ברכת טוב, לא כן הרשעים מסתירים דרכם מה' כי ירדו שאול לשאול ולא יראה י-ה ה' בארץ החיים, ועתה בניי היקרים תורת ה' אל תעזבו כי עץ חיים היא למחזיקים בה, עד כאן תוכן דבריו דברי פי חכם חן במועצות ודעת.

לעילוי נשמות

מרת חי' בילא ב"ר ישעיה ע"ה
נפטרה כ"ו כסלו

צפילי הלכה

בירורי הלכות, נערך ונסדר ע"י מערכת "בית ועד לחכמים"
שע"י מבצר הכוללים קרית יואל
והיו למראה עיניו של הגה"צ דומ"ץ קרית יואל שליט"א

באיזה בית מדליקין נר חנוכה

האכסניא,¹ אלא שיש עליו חיוב לראות הנרות חנוכה [דהיינו שישמע ברכת ההדלקה וגם יראה הנרות שהדליק הבעל אכסניא או אדם אחר] כדי לזכור הנס.²

(ד) ומ"מ אם רוצה להדליק בעצמו, בהאטע"ל או בבית חבירו ואינו רוצה לצאת ידי חובתו במה שאשתו מדלקת עליו בביתו, יכול להדליק בעצמו ולברך עליו, וכן המנהג,³ ומ"מ אף האשה צריכה להדליק בביתו ואינה נפטרת במה שהאיש מדליק בהאטע"ל, שעיקר המצוה מוטלת על מי שהוא בתוך הבית.⁴

(ה) וזהו דוקא לגבי בית שיש איזה שייכות עמו [בהאטע"ל שעכשיו דר שם], אבל אין להדליק נר חנוכה בבית שאינו דר שם כלל,⁵ וע"כ אדם שהוא רחוק מביתו כשמוגיע זמן צאת המוכבים, ויודע שיגיע לביתו מאוחר בלילה (כגון שצריך לעשות דעליווער"ס בעיר אחרת עד זמן מאוחר בלילה ואח"כ ישוב לביתו) אינו יכול ליכנס לבית אביו או קרובו כדי להדליק שם נרות חנוכה מכיון שאינו דר שם כלל, אלא ידליק כשישוב לביתו [ואם יגיע לביתו כשהבני בית ישינים כבר, ע"י בהערה].⁶

א) מצוות נר חנוכה הוא איש וביתו, דהיינו שהאיש ידליק בתוך ביתו, וע"כ כתבו הפוסקים שמי שאין לו בית אינו יכול להדליק נר חנוכה,⁷ וכגון הנוסע בספינה שאין לו גג (שבכה"ג לא נקרא בית) אינו מדליק נר חנוכה.⁸

ב) ומי שנוסע מביתו להאטע"ל לצורך פרנסה וכדומה, אז יכול להדליק בהאטע"ל אפילו אם יהי' שם רק ללילה אחד, שמכיון שעכשיו דר שם נעשה בביתו, וכן כשמתאכסן בדירת חבירו ללילה אחד, ג"כ יכול להדליק שם דנעשה בביתו.⁹

ג) ואם אשתו נשאר בביתו, והוא שוהה יחידי בהאטע"ל או בבית חבירו, האשה מחוייבת להדליק בבית, אבל הבעל אינו מחוייב מעיקר הדין להדליק במקום האכסניא, [אע"פ ששוהה שם כל ימי חנוכה], דאע"פ שהאכסניא הוי בביתו (כמ"ש בסעיף הקודם) מ"מ כיון שאשתו הדליקה בביתו ממש, שוב אין עליו חיוב להדליק במקום

=====
כ"כ התוס' (פס' סוכה דף מ"ז ע"א ד"ה הוראה) דמהאי טעמא תקנו ברכת הוראה על נר חנוכה, ולא תקנו ברכת הוראה על מצות לולב וסוכה, משום דיש אנשים שאין להם בתים, ואין בידם לקיים המצוה, וע"כ תקנו ברכת הוראה [ועי"ש שהקשו ע"ז ד"כ גם כמזוזה יהי' ברכת הוראה למי שאין לו בית, ועי"ש עוד תירוצים], והובא באבודרהם בהל' חנוכה (וכן המג"א סי' תרע"ז סק"א צ"ח לתוס' זו עי"ש), וכ"כ בריב"ש (סי' קי"א) דהש"ך אינו יוצא במה שמדליק נר חנוכה בביהכ"נ, משום דמצות נר חנוכה הוא איש וביתו, והובא בגר"א (סי' תרע"א סק"ב) ומשנה ברורה (סי' תרע"א סקמ"ה וע"ש בשע"ש) וכן מבואר בב"י (סי' תרע"א על סעיף ה) שתקנו להדליק בביהכ"נ מפני האורחים שאין להם בית להדליק בו, ושכן כתב הכולב עי"ש, וטעם זה הובא בלבוש (סי' תרע"א סי"ח בהג"ה), וע"ע בהערה שלאח"י מדין זה.
ב) בגמ' (שבת כג), מבואר שמי שרוצה נר חנוכה [שאדם אחר הדליק] מברך ברכת שנעשה נסים [וביום הראשון מברך שהחיינו] וכתבו רש"י והרא"ש והר"ן והמרדכי (חובב"ב לסי' תרע"ז סעיף ג) דלא הוזקקה ברכה זו אלא למי שאינו מדליק נר חנוכה "כגון המהלך בספינה ורואה נרות בעיר" עי"ש, וביאר המהרש"ם (פח"ד סי' קמ"ז) שהטעם שאינו יכול להדליק על הספינה הוא משום שהספינה פתוחה בלא קירוי והורו מנשב שם, ואינו בגדר בית כלל עי"ש.

ג) ע"י בשר"ע (סי' תרע"ז סעיף א) דאכסניא משתתף בפרוטת ובמג"א שם (בסק"ג) מביא ממנהר"י ומהר"ל דהאינא שמדליקין בפנים, אין משתתפין בפרוטת אלא מדליקין בעצמו, ואע"פ שהמג"א מסיים דזהו דוקא בשאכל בחדר בפניו, כבר כתב הא"ר (בסי' תרע"ז סק"א) דהמרדכי ומהר"ל קאי אף כשאין לו חדר בפניו, וכ"פ הדרך החיים והמשנ"ב (בסוף סק"ג ובשע"ש סק"י). ומ"ש בפנים שכשוהה לילה אחד בהאטע"ל הוי אכסניא, יצא מהט"ז (סק"ג) דאכסניא ששוכב במקום האכילה מיקר אכסניא, ומוכח דאפילו בלילה אחד סגי ע"ש, (ועי' בבח"ל ד"ה במקום ששוכב מהפ"ח שהורו אצל אביו בח' ימי חנוכה ואכל וישן שם, מדליק בדירת אביו ע"ש, לא בא לאפוקי דלילה אחד לא סגי, אלא דנעשה שהי' כך ה"י ע"ש) וכן מבואר במהרש"ם (פח"ד סי' קמ"ז) שהובא בהערה ב', שהנוסע בבא"ן כל הלילה, נעשה הבא"ן ביתו ומדליק שם ע"ש, וכ"כ הערוך השלחן (סי' תרע"ז סוף סי"ה ע"ש).

ד) גמ' (שבת כג) דר' יורא חתר דנסיב איתתא לא הדליק בהאכסניא, משום שאשתו היתה מדלקת עליו בביתו וכן בשר"ע (תרע"ז סי"א) דאכסניא שאין מדליקין בביתו צריך להשתתף ע"ש בביתו א"צ להשתתף ע"ש.

ה) בשר"ע (סי' תרע"ז ובהג"ה) דאפילו שמדליקין עליו בביתו יש עליו חיוב לראות נרות חנוכה כדי לזכור הנס, ועי' בט"ז (סי' תרע"ז סק"ד) ומג"א (תרע"ז סק"א) שבכה"ג אינו מברך על הראי' כיון שמדליקין עליו בביתו, ודלא כב"ח ורש"ל, וכ"פ המשנ"ב (סי' תרע"ז סק"ג), ומ"מ מכיון שיש המחייבים לברך על הראי', כתבנו בפנים שישמע הברכות מהמדליק.
ו) כ"ז בשו"ע ורמ"א (סי' תרע"ז סעיף ג) ואע"פ שהמשנ"ב (סק"ג) כתב שהיות שיש הסוכרים שלא יברך ע"ז ע"כ יחדיר לישמע הברכה מאחר, או ידליק זמן מה קודם שאשתו מדלקת בביתו עי"ש, מ"מ כתבנו בפנים שיברך בסתמא, וכדעת הרמ"א, שכן פסק הט"ז (סק"א – ע"ש באריכות) ומג"א (סק"ד) וא"ר (סק"ד) דה"ח עי"ש, וכמדומה שכן המנהג.

ז) זהו לשון התרומות הדשן, והובא במשנ"ב (בסי' תרע"ז בשע"ש סק"ד), וכן מבואר במשנ"ב (בסק"ט) שהאשה יכולה להדליק בברכה אף לאחר שהבעל הדליק באכסניא שלו, והבעל אינו פוטר אתה ע"ש, וע"ע בביאור הלכה (בסי' תרע"ז ס"ג ד"ה אשה) מ"ש בענין זה.

ח) ט"ז (סי' תרע"ז סק"ב) ולהלן יבואר עוד בזה.
ט) עי' במג"א (סי' תרע"ב סק"ד) שאם הבני בית ישינים אין לברך על הדלקת נר חנוכה, שעיקר הפרסום לבני הבית, וכ"פ האחרונים, אכן זהו רק כשיש לו בני בית, אבל אם אין לו בני בית (או שבני ביתו שמועו כבר

הדלקת הנרות) פשוט דיכול להדליק ברכה לעצמו [כמו שמבואר ב' תרע"ז ס"ג דמי שהוא במקום שאין שום ישראל, מדליק בעצמו בברכות]
וע"כ בנדרן ידין שיועד שיבא לביתו בשעה מאוחר בלילה כשהב"ב ישינים, יצוה לאשתו שתדליק בזמנו ועי"ז יפטר כל בני ביתו ע"י הדלקתה, והוא יכיון שאינו רוצה לצאת ע"י הדלקתה, וכשבא

לביתו אז אם בא קודם חצות יכול לחזור ולהדליק בעצמו (אע"פ שבידו נפטרה כבר ע"י הדלקת אשתו, מ"מ יכול להדליק בעצמו, דלא גרע מהמדרין, שאף אשתו יכולה להדליק בעצמה כל לילית חנוכה ולא לצאת להדלקתו, וכמו שכתב המשנ"ב סי' תרע"ה סק"ט בשם הנלה שמואל וכ"כ בנר שלום סי' תרע"ז עי"ש, ואפילו אם בני ביתו ישינים, כיון דמדליק קודם חצות יש להקל ולברך על הנרות (עי' מ"ש הט"ז סו"י תרע"ב בשם המהרש"ל דער חצות יכול לברך, והובא גם במג"א סי' תרע"ב סק"ו, ואע"פ שפסיים המג"א דדוקא כשהבני בית נעורים מברך, היינו אחר חצות, ומ"ש לפי שברכת הבית שער ג"ד סעיף ט"ז עי"ש) אבל אם מגיע לביתו אחר חצות, צריך לכתחלה להקין בני ביתו אם רוצה להדליק בברכה (ומכ"ש המג"א הנ"ל), וכש"א לו לקרן בני ביתו ורוצה לברך, יש לו על מי לסמוך (עי' שע"ש סק"ו שביא מחמור משה דמשיג על המג"א וסובר דאף כשיב"ב ישינים מברך, ומסיים שכן נהגין העולם, והמשנ"ב מסיים ע"ז דספק ברכות להקל, ומ"מ מי שרוצה לנהוג כוח"י אין מוחין בידו עכ"ל).

(ו) מי שהולך עם בנ"ב לבית אביו או חמיו, אם הולך שם לאכילה ולנית לילה [כגון ההולכים על שבת הנוכה] מודליקים נרות הנוכה בבית אביהם, דמכין שדרים עכשיו באכסניא, הרי זה כביתם [כדלעיל סעיף ב'], ואפילו במוצאי שבת יכולין להדליק בבית אביהם, דכיון ששהו שם ללנית לילה נעשה כביתם [אע"פ שלילה זו יחזרו לביתם].^א

(ז) ואותן ההולכין לבית אביהם לסעודת הלילה, ואח"כ חוזרין לביתם לישון שם, דעת הפוסקים שאינו יכול להדליק בבית אביו, דכיון שאינו שוהה שם ללנית לילה, לא נעשה כביתו,^ב וע"כ ידליק בביתו, ואח"כ ילך לבית אביו.

(ח) ואפילו אם הזמן בהול ולא יוכל לישב חצי שעה אצל הנרות, ידליק בביתו,^ג ובשעה"ד גדול שצריך לצאת מביתו קודם צאת הכוכבים, ידליק בביתו מפלג המנחה ולמעלה (וכאן בניו יארק הוא לערך בזמן השקיעה)^ד ובכח"ג יניח שמן כ"ב עד שהנר ידלק חצי שעה אחר צאה"כ.^ה

=====

(ט) ואם יוצא מביתו קודם פלג המנחה, ידליק בביתו כשהוא מבית אביו^ו (ויערך זיגע"ר שזכרנו להדליק הנרות כשהוא).^ז

(י) ואם הולך לבית אביו שהוא בעיר אחרת, ויודע שיהאור לביתו אחר חצות הלילה, או יש להקל ולהדליק בבית אביו, אבל אם יחזור לביתו קודם חצות, ידליק כשהוא^ח [ופשוט דזהו רק כשאנו יכול להדליק בביתו מקודם שנוסע לבית אביו - כגון שהולך ממקום עבודתו תיכף לבית אביו - אבל אם יכול ידליק בביתו קודם שנוסע וכמו שנתבאר].

(יא) מה שכתבנו שידליק בביתו קודם שנוסע לבית אביו, היינו אפילו כשאשתו לא יהי' שם בשעת ההדלקה [כגון שאשתו נסעה מקודם], שהאשה אינה צריכה להיות בשעת הדלקת הבעל,^ט אלא שיש עליה חיוב לראות נרות הנוכה כדי ליכור הנס, וע"כ תלך לאיזה בית [כגון לבית חמיה] כדי לשמוע הברכות ולראות הנרות.^י

^א וכמו שנתבאר בהערה ג' מדברי הט"ז (סי' תרע"ז סק"ב), דבכח"ג ששוהה באכסניא ללנית לילה, נעשה האכסניא כביתו, וכתבנו שם שאף הפר"ח שכתב דכשר כל ימי החנוכה אצל אביו מודליק אצל בית אביו, אין כוונתו לאפוקי לילה אחר, אלא מעשה שהי' כך ה', וכ"כ בספר חובת הדרד (בהל' תנוכה פ"א הערה נ"ז עיי"ש)

^ב כן מסתבר, דכיון שנעשה כביתו, יכול להדליק שם עד שיוצא משם, וכ"כ בקונטרס מאי חנוכה (להגאון בעל עמק התשובה שליט"א - בפסקי הלכות סי' ד' סעיף ג') ובהליכות שנה (פסק"י סעיף י') וכן צידד בשו"ת שבט הלוי (ח"ח סי' קפ"ח ע"ש), וכ"פ הגה"צ הדומ"ץ שליט"א

^ג ע' בט"ז (הג"ה סי' תרע"ז סק"ב) דמי שאוכל בבית חבירו באקראי ושוהה שם שעה ושתיים וחוזר לביתו, אין על זה דין אכסניא, ואינו רשאי להדליק שם [אפילו כשאשתו מדלקת עליו בביתו] דהוי כמודליק ברחוב עיי"ש, ובכ"ח שם כתב טעם אחר, דאם לא ידליק בביתו יחשדו אותו שלא הולך כלל, ויש מאחרוני זמנינו שכתבו, דהב"ח חולק עם הט"ז, וסובר דאי ליכא טעם חשד שפיר יכול להדליק בבית חבירו אע"פ ששוהה שם רק שעה ושתיים כשאוכל שם, ומכין שהמ"א (סק"ז) ציין להב"ח אלמא שחולק עם הט"ז, אך ע' במשנ"ב (סק"י ושנה"צ סק"ב) וברכת הבית (שני"ד סעיף י') שמביאין דין זה מט"ז ומג"א בחד, ובמסגרת השלחן (סי' קל"ט סק"ב) ציין להט"ז ואחרונים, וכן כתבו כמה אחרונים, ע"כ למעשה צריכין לחוש לדברי הט"ז, וע"ע להלן מדין זה

^ד דרמדינא א"צ לישב חצי שעה, (ע' מנהג ישראל תורה בסי' תרע"ב מ"ש בזה), ע"כ עדיף יותר להדליק בביתו שזהו חומרא מדינא וכנ"ל

^ה שו"ע (סי' תרע"ב ס"א) שאם הוא טרוד יכול להקדים מפלג המנחה ולמעלה, וכ"פ החי"א (כלל קני"ד סין י"ח) וקיצושו"ע (סי' קל"ט סעיף י') ומשנ"ב (תרע"ב בשעה"צ סק"ה) בשם הברכי יוסף

^ו שו"ע (הג"ה)

^ז וכמש"ל דעת הט"ז הוא דכשאוכל שעה ושתיים בבית חבירו ואח"כ חוזר לביתו לישון, לא מיקרי אכסניא עיי"ש וע"כ צריך להדליק בביתו כשהוא (וה"פ ע' בשו"ת קנין תורה ח"ה סי' ע"ב שכתב דיתכן שאף הט"ז מודה כשהולך עם בנ"ב למקום אחר ומסיים שאם יש להם סבה שצריכים לצאת מביתם מבעוד יום יש על מה לסמוך להדליק בבית אביהם עיי"ש)

^ח דאל"ה אסור לאכול קודם הדלקת נ"ח דחיישין שישכח מלהדליק כמ"ש בשו"ת מהרש"ל (סי' פ"ה) שהובא במג"א (תרע"ב סק"ב) ואחרונים

^ט ע' בקובץ פנת יקרת (שנה א' קונטרס ב' דף מ"ט) מ"ש הגה"צ ר' חנוך העניך אשכנזי שליט"א (רב דביהמ"ד אבני צדק ומו"ץ בשכונת עצי תמרים) בשם הגה"צ הדומ"ץ שליט"א, מדברי הברכת הבית (שער נ"ד בשער בינה אות י"ח) שאם הוא בעיר אחרת אינו מחוייב לילך לעירו להדליק, ואע"פ ששם מיירי כשאנו חוזר באותו לילה לביתו כאן הרי חוזר לביתו, מ"מ מכין שחזור אחר חצות שכבר עבר עיקר זמן הדלקה (וכמש"ל דעת הרש"ל דשוב לא יוכל לברך, והמג"א מקיל כשנ"ב נעורים, עכ"פ עיקר זמן הדלקה כבר עברה) וע"כ הוי כמי שאינו בביתו שמדליק במקום האכסניא (ותכשי האכסניא הוא בית אביו), כן פסק הגה"צ הדומ"ץ שליט"א בדין זה

^י וכמ"ש לעיל כמ"פ דע"י שמדליקין בבית נפטרת מחובתה

^כ רמ"א (סי' תרע"ז ס"ג), ומה שכתבנו שתשמע הברכות הוא משום שיש אומרים שמברך על הרא" (ע' משנ"ב בסי' תרע"ז סק"ז ושנה"צ סק"ט) וע"כ אף שלמעשה אין מברכין על הרא" כשמדליקין עליה בביתו, (וכמו שפסק שם המשנ"ב וכו"ה ומג"א), מ"מ יש ענין לשמוע הברכות שעי"ז יוצא לכר"ע, וכמו שכתבנו בהערה ה'

להערות והארות אפשר לפנות : 845 662 4936 או ע"י הפקס : 845 781 7213

מודעא רבה לאורייתא

בשמחה רבה הגנו מודיעים בזה בשער בת רבים לכל בני תורה שמתקבלים חידושים ובידור הלכה לקובץ

בית וועד לחכמים (קובץ שני)

אשר יופיע אי"ה לקראת חג הפסח הבעל"ט

החומר מתקבל עד יום ט"ו טבת

845 783 9060 Fax 845 781 7213

ששון ושמחה ישיגו

מעומק לבבנו פנימה, ברכת מזל טוב גרימה, למע"כ האברך החשוב מלא וגדוש בתורה ויראה על כל גדולותיו, כמעין המתגבר באצרותיו, עומד לימינינו בסידור ההלכות מידי שבוע בשבוע

הרה"ג ר' יואל גליק שליט"א

מרבני כוללנו בקריית יואל - וחבר מערכת "בית וועד לחכמים" לרגל שמחת הולדת בתו למזל טוב

ויה"ר שיזכה לגדלה ולחנכה עד"ה התורה והיראה ויורוה ממנה ומכל יו"ח רב תענוג ונחת דקדושה עד"ה ישראל סבא, אך טוב וחסד יידפדפו כל הימים, עדי נוכח לביאת גואל צדק במהרה בימינו אמן.

כעתירת וברכת: המערכת

דקרית יואל

דקהל יטב לב דסאטמאר

בנשיאות כ"ק מרן אדמו"ר עט"ר שליט"א

מבצר הכוללים

תורה ויראה דרבינו יואל

נתייסדה ע"י כ"ק מרן אדמו"ר הגה"ק זצוקלה"ה

חנוכה

איז א ענין און א סגולה צו שטיצן

לומדי תורה

ווי עס איז מבואר אין די ספרי קודש

דעריבער נעמט א חלק און שטיצט דעם הייליגן

"מבצר הכוללים קרית יואל"

ווי עס זענען זיך ממית באהלה של תורה

400 חברי ורבני הכוללים שליט"א

נר מצוה ותורה אור

נגזר לצדיקים לעתיד לבוא

בגמרא חגיגה יב ע"א איתא: ואור ביום הראשון איברי והכתיב ויתן אותם אלהים ברקיע השמים וכתבי ויהי ערב ויהי בקר יום רביעי, כדרי אלעזר דא"ר אלעזר אור שברא הקב"ה ביום ראשון אדם צופה בו מסוף העולם ועד סופו כיון שנסתכל הקב"ה בדור המבול ובדור הפלגה וראה שמעשיהם מקולקים עמד וגנוו מהן, שנאמר וימנע מרשעים אדם וכלו גנוו לצדיקים לעתיד לבוא שנאמר וירא אלהים את האור כי טוב ואין טוב אלא צדיק שנאמר אמרו צדיק כי טוב כיון שראה אור שגנוו לצדיקים שמח שנאמר אור צדיקים ישמח, כתנאי אור שברא הקב"ה ביום ראשון אדם צופה ומביט בו מסוף העולם ועד סופו דברי רבי יעקב וחכ"א חן הן מאורות שנבראו ביום ראשון ולא נתלו עד יום רביעי.

לע"ל יוציא הארץ בלי זריעה

דבר פלא מובא בספרנו (בראשית א' ג) וזה לשונו הבחרי: אור הוא אור שבעת הימים שהיה לצורך המתוהים בלתי זר והוא יהיה לעתיד כדו"ל (נ' ברתא דכתובות) שיהיה אז לצורך מה שעתידה להוציא גלוסקאות וכלי מילת שלא מכח הזרע עכ"ל, וביאור דבריו הוא עפ"י דברי הגמרא (כתובות ק"א ע"ב) וא"ר חייא בר יוסף עתידה א"י שתוציא גלוסקאות וכלי מילת שנאמר יהי פיסת בר בארץ. ומבאר הספרנו שדבר זה שהארץ יוציא גלוסקאות וכלי מילת מבלי זריעה יהיה ע"י אור הגנוו שתתגלה לעת"ל.

כל הטובות שבעולם הוא מאור הגנוו

יתירה מזו מצינו בספר הק' סידורו של שבת שלא רק לעת"ל ששפע האור הגנוו טובה לעולם, אלא אף גם בזמנינו אלה כל הטובות שיש בעולם הוא שפע מאותו האור והא' לך לשון קדשו: כי הנה אמרתי על פסוק (בראשית א' ה) "ויקרא אלהים לאור יום", ע"פ מאמר רבותינו ז"ל (חגיגה יב ע"א) אור שברא הקדוש ברוך הוא ביום ראשון, אדם צופה ומביט בו מסוף העולם ועד סופו, וכשראה שאין העולם כדאי, עמד וגנוו לצדיקים לעתיד לבוא, הרי שאותו אור לא שמר רק יום אחד, והנה דרך בעולם, המוכיר את שם האיש לקרותו ולמנוח ההכרה שיהיה ניכר היטב למי הוא קורא, מלויין לאדם שם לוי שבו ניכר שזה הוא אשר יקרא בשמו, ומצינו בגמרא (שם ה' ע"ב) דהוה קרו לההוא תלמידא בי רב דחד יומא, פירוש, לסמן אותו בסימן, לידע אותו בסימנו בי רב דחד יומא, כן האור הגדול הנוכח אשר אדם היה צופה וכו' סמן הקב"ה בו לשבח לקרא אותו אור יום חד, כלשון אור דחד יומא, וזה: ויקרא אלהים לאור יום-פירושו, שקרא לאור חלו "יום", שהוא לרמוז שלא שמש אלא יום אחד, ועל כן קרא שמו "יום".

ולזה טעם לשבח מה שקרא הקב"ה לימים המיוחדים בגדול טובם לשון "יביום" דהיינו "יביום הביכורים" (במדבר כח, כז), "יביום השבת" (שם שם טו), "יביום השמיני עצרת" (שם כט לה), וביום שמחתכם ובמועדכם" (שם י, ט), וכן "ויושע ה' ביום ההוא" (שמות יד, ט) הכל הוא מטעם חלו, וכמבואר בזה"ק (אמרו פה ע"א) על פסוק (תהלים לא ב) "מה רב טובך אשר צפנת ליראיך", וזה לשונו "מה רב טובך" אור הגנוו, דבה עבד קודשה בריך הוא טב בעלמא, ולא מנע לה בכל יומא, בגין דבה אתקים עלמא וקאם עליה, "אשר צפנת ליראיך" דתן נהורא עלאה עבד קדשא בריך הוא כד ברא עלמא, וגנו לה לצדיקא לעלמא דאתי וכו', ופרוש דברי הזהר, שכל הטובות הנעשים בעולם בדרך אור גדול, נעשה על ידי זה האור, והם הניסים הנגלים והנפלאות הראוין לעין כל, כמאמר הקרא: "ויושע ה' ביום ההוא" פירושו, הישועה שנתגלה לעין כל בבקיעת הים, שהיה נס נגלה ונפלא, הכל היה מאותו אור הגנוו, דבה מתודע שמה דקדשא בריך הוא מסוף העולם ועד סופו, והוא הנקרא "יום", וזה "ויושע ה' ביום ההוא" שהישועה הנגלה הזאת היה על ידי אור היום הנוכח.

אור הגנוו

לקראת יומי דחנוכה

ומה שכתב הזהר הק' יולא מנע לה בכל יומא" או שפירושו שלא מנע לה בכל העיתים שנכתב בהם יום, כמו חים שכתוב בו "ביום ההוא", והוא רמזו על ההוא אור שקראו הקב"ה אור יום, אור דחד יומא, ובכל מקום שכתוב בו "יביום" או פירושו דלא מנע לה בכל יומא בכל יום ממש לא ימנע מלעשות עמו דברים הטובים, וכדמשמע מדבריו בפרשת תרומה (קסט ע"א), שכתב שם וזה לשונו: רבי יהודה אומר אלמלא אתגנוי מכל וכל, לא קאם עלמא אפילו רגעא חדא, אלא אתגנוי ואזדרעא כהאי זרעא דעבד תולדן וזרעין ואבין, ומנה אתקים עלמא, ולית לך יומא דלא נפק מנה בעלמא ומקיים כלא וכו', עד כאן, אך שהוא נעשה בסתירת הפנים, כדרך (דברים לא, יח) "ואנכי הסתר אסתיר פני ביום ההוא" שאעשה הנסים הנעשים על ידי אור יום ההוא בחסתר פנים.

ל"ו שעות

נגד הזמן ששימש אור הגנוו

איתא במנהגים שיש להדליק בשבת ל"ו נרות כנגד ל"ו שעות ששימש אור הגנוו הראשון, שאדם הראשון נברא בע"ש, נמצא י"ב שעות מיום וא"ו וכ"ד שעות משבת קודש ל"ו שעות ואח"כ גנוו, ואמר הוא (הרה"ק סקארי"ג ז"י) שהוא האור של ל"ו מסכתות [והוא ל"ו נרות דחנוכה] וכשנתגלה האור נעשה נס, בשבת ל"ו נרות כנגד ל"ו צדיקים ונגד ל"ו מסכתות על ידי ששימש אור הגנוו ל"ו שעות וגנוו, וזהו בימי החשמונאים רצו לעקור התורה והתורה אור, לכן היה הנס באור. (אמרי פנחס)

מצות נר חנוכה הוא מאור הגנוו כמבואר בסה"ק ע"ש, דחנוכה הוא ל"ו נרות ול"ו שעות שמישה אותה האורה, והרשעים היונים ימ"ש גורו על מצוות ששייכים לאור הגנוו, והם "חודש" שהוא יעקב אבינו שהיה מאור הגנוו (כמבואר בזה"ק בקצ"ע ע"ש) "שבת" הוא מעין עוה"ב וכו' היה אור הגנוו בשבת בראשון שבת בראשית, כמ"ש ח"ל במדרש בראשית, "מילה" הוא אור הגנוו כמ"ש בתק"ף ת"ט "ותורה" הוא ג"כ אור הגנוו כמ"ש גנוו בתורה והיה הנס חנוכה שהורו התורה"ק והמצוות למקובל אור הגנוו. (דעת שלום שא"ץ)

אורג"ו לצדיקים בזה"ו

ומפורש יוצא מפי דבריו הק' בסידורו של שבת המיוסד על דברי הזהר הק' שאף בזמן הזה בימי החושך תחת הגלות יוצא לנו טובה בכל יום ויום מאותו האור הבהיר, אבל כמובן לכל שאנשים קרוצים מחומר כמונו אינם זוכים לראות במו עיניהם הטובה הגדולה שבה להם ע"י, אבל לא כן בצדיקי הדור אשר גילו לנו שהרגישו את האור ממש וראו בה מסוף העולם ועד סופו וכדו' ולכן נא ראה לשו"ק בספה"ק יושר דברי אמת אות ג: "שמעתי מפי הרב החסיד מו"ה גרשון לאצקיר תלמיד האלהי ר' דוב בער (ממערטש) ז"ל, שאמר בשם רבו (הבעל שם טוב הק'), על מאמר שאמרנו חז"ל (חגיגה יב, א) ראה הקב"ה האור שאינו כדאי להשתמש בו גנוו לצדיקים לעתיד לבא, והקשה היכן גנוו... ותוכן דבריו, שאמר פירוש דברי רז"ל, שהתורה היא אור גדול, ומתחלה היה האור נגלה, ואחר כך גנוו הקב"ה, והיכן גנוו בתורה, גנוו והעליו שאינו נגלה האור לטפשים ולאנשים בלתי שלימים, והם אינם משיגים הנעלם, אבל הצדיקים החרדים לדברו ודורשי השם וחוקרים אותו

כמטמונים, כמו שאמר הכתוב (משלי ב, ד): אם תבקשנה ככסף וגו', אז עתיד לבוא עליהם האור, וזהו וגנוו לצדיקים לעתיד לבוא, ר"ל שעתידי לבוא לצדיקים האור על ידי דרישהם את השי"ת על ידי התורה, ומקור הדברים איתא בזה"ק בראשית מז, א: "קב"ה ברא לבר נש בעלמא ואתקין ליה למהוי שלים בפולחניה ולאקטא ארחיו בגין דיזכי לנהורא עלאה דגנוי קב"ה לצדיקא ובמה יזכה ליה לבר נש לההוא נהורא, באורייתא" [הקב"ה ברא את האדם בעולם ותקן אותו שיהיה שלם בעבודתו ושיתקן דרכיו כדי שיוזכה לאור העליון שגנוו הקב"ה לצדיקים, ובמה יזכה האדם באותו האור הגנוו, על ידי עסק התורה], וראה עוד שם ח"א השמטות רסד, א, ובזה"ק רות פה, ב: "ויכל מאן דיזכה לרזי אורייתא זכי ליה דכתיב (משלי ו, כד) תורה אור, וכתיב ויראה אלקים "את האור", בגימ' תרי"ג שהיא התורה והיא האור הגנוו".

ומצינו ראינו בספה"ק דגל מחנה אפרים פרי בראשית ד"ה וירא אלקים: "ושמעתי מאא"ו (הבעל שם טוב הק') נשמתו עדן וזללה"ה, היכן גנוו האור הוא ואמר שהשי"י גנוו בתורה, ולכן משתמשים צדיקים בכל דור ודור באור ההוא, היינו ע"י התורה, שיש בה אותו האור שיוכלו להסתכל בו מסוף העולם ועד סופו, כמו שראו עיני ממש כמה מעשיות מה שהיה לדודי זקני המנוח ר' גרשון קיטובער ז"ל (ניסו של הבעל שם טוב הק') שנסע לארץ הקדושה איך שראה אותו בשבת בחוץ לארץ ומה זה עשה בחוץ לארץ, והשיב לו דודי זקני באגרת שבאותו שבת עשה איזה גביר ברית מילה בחוץ לארץ, ושלח אחריו להיות מוחל אצלו, וכנהנו וכנהנו אשר קצרה היריעה מהכיל, אשר הסתכל ממש מסוף העולם ועד סופו, והכל היה על ידי אותו אור שגנוו בתורה",

וכמו"כ מביא בספה"ק בני יששכר לחנוכה זול"ק: והנה בלבעבור ר' רואין צדיקים ראיא רוחניות למרחוק, גם בעולמות העליונים, כל אחד כפי השגתו בתורה, וכפי מה שמשגיח שם מאותו האור הראשון הגנוו, והנה היונים הרשעים רצו לבטל התורה אור אשר בה גנוו האור הראשון, הנה בעת הישועה ליהודים היתה אור בנס, להראות התגברות אור התורה אשר האור הראשון גנוו בה, על כן נתקן ל"ו נרות נגד אור הגנוו ששימש ל"ו שעות. ובספה"ק זרע קודש (חוקת) מביא שהה"ק הרבי ר' אלימלך מליזענסק זי"ע שהוא בגדולתו השתמש באור הגנוו, והיה קשה לו מה זה שאמר חז"ל וגנוו לצדיקים לע"ל חלוא הוא בעצמו מרגיש את האור הגנוו ומשתמש בו ואמר פשט דברי חז"ל גנוו לעת"ל שבכונה גנוו לצדיקים שעתידין לבוא ע"י האור בקדושתם אפילו בחייהם ובעוה"ז.

חידושי שמחשין הוא ע"י אורג"ו

עוד מצינו שהאור הגנוו גנוו בתורה הקדושה וכה לימדנו רז"ל במס' חגיגה (דף יב) שגנוו הקב"ה לצדיקים והיכן גנוו בתורה ולפי"ז חידשו לנו בספה"ק שכל החידושי תורה שהאדם חלומד מחדש הוא ע"י הארת אור הגנוו האמור בתורה. וז"ל ספה"ק אגרא דכלה (בראשית) ויאמר אלקים יהיה אור שהאור שברא בששת ימי בראשית גנוו בתורה, והעוסקים בתורה מה שמחדשים בתורה בכל יום תמיד, הוא מהארת אור הגנוו אשר בתורה עכ"ל. ובבני יששכר (לחטכה) כתב זול"ק: כעת אבאר לך את אשר עם לבבי, האור הראשון היו מביטים בו מסוף העולם ועד סופו כמו שאמרנו רז"ל וגנוו הקב"ה לצדיקים והיכן גנוו בתורה כמו שכתבו קדמונינו בעלי רוח הקודש, וכל מה שהאדם רואה בכל פעם דבר חדש בתורה הוא מאור הגנוו, על כן נקרא התורה אור"י (משלי כד, ו), ועל כן (ב"ב יב) חכם (במחשבת התורה) עדיף מנביא, כי על ידי התורה יתגלה לו אור הגנוו בכל פעם, וכל אחד כפי עסקו ועמלו בתורה, ועל ידי אור הגנוו יכול להביט בכל פעם נסתרות מסוף העולם וכו', (מה שאין כן הנביא לא בכל פעם התגלה לו הנבואה).

וישעל יעקב מלאכים לפניו אל עשו אחיו ארצה

שעיר שדה אדום, ופירש'י מלאכים ממש, וביאר בתפארת שלמה כי ממ"ש ראשי תיבות מ'קבלת מ'לכות ש'מים, היינו ששלח לו מן המלאכים שנבראו מכח קריאת שמע שלו, עי"ש מה שכתב לדרכו. ואף אנו נימא ביה מילתא מפני מה שלח דוקא אלו המלאכים.

ונראה בהקדם מה דאיתא בתנא דבי אליהו (זוטא פי"ט) דיעקב ועשו חלקו בנחלת שני עולמות, יעקב נטל עולם הבא ועשו נטל עולם הזה. ולכאורה קשה מה חלוקה היה בדבר, וכי אין די כדי להספיק לשניהם בפרט עוה"ב שהוא בלי סוף אם יעסקו שניהם במצוה או יזכו שניהם לשניהם, ואם לא יעסקו יעקב במצוה, אז גם הוא לא יזכה כלום. ושמעתי מפ"ק מרן דר"ו זללה"ה (ונדפס כעת בדברי יואל פרשתן עמוד קצא) שעשו חלוקה וסדר האין יקבל כל אחד ואחד שכר מעשיו הן לטוב והן להיפך, ונחלקו זה מזה באופני תשלום גמולם מתי יקבל כל אחד שכר מצותיו, דיעקב בחר לקבל שכר מצותיו בעוה"ב, ועשו בחר לקבל שכר מצותיו בעוה"ז, עכ"ד.

והנה כתב א"ו זללה"ה בישמח משה (פ' פינחס) לפרש המדרש (במ"ד פכ"א ס"א) אמר הקב"ה בדין הוא שיטול שכרו, על פי המבואר במדרש דכאשר באו על פינחס להרגו פרחו נשמחו מפחדם ונשאר כמת והניחוהו, ונפשות נדב ואביהוא שהיו עדיין משוטטות שם, היו מרגישין בדבר והחזירו לו נפשו בעודו חם, עי"ש. והנה הטעם דאין משלמין שכר בעולם הזה (קידושין לט:), משום דשכירות אינה משלמת אלא לבסוף (שם מח:), ואם כן אצלו היה הסוף. ולכן בדין הוא שיטול שכרו, כלומר תיקף ומיד, עכ"ד.

ואז"ז זללה"ה בעצי חיים (שבועות אות יט) הוסיף בזה לפרש מה שאמרה רות אל חמותה, עמך עמי ואלקין אלקי כאשר תמותי אמות. דאיתא בזהר (במדרב דף קכא.) האי דיהיב גרמיה למיתה ומסר נפשיה וכו' כמאן דאתפטר מהאי עלמא, ותקונא דא בעי כנוונה דלבא וכו', עי"ש. ולזה אמרה אלקין אלקי, ויחדה שמו של הקב"ה עליה בחייה כאשר קבלה על עצמה ויהבת גרמה למיתה כאשר תמות אמות וגו' והכל עבור מצותיו ית"ש. ולזה אמר לה בועז ישלם ה' פעלך ותהא משכורתך שלימה אף בעולם הזה, דאף דאין שכירות משתלמת אלא לבסוף, אבל אצלה כמאן דאתפטר מהאי עלמא דמי, ונחשב אצלה אף בחייה כאלו לבסוף, והיינו אשר באת לחסות תחת כנפיו בצילו של הקב"ה, ולדבקה בו אהבה שאינו מתחלקת היינו בכל החיות, ובוה האופן מגיע שכר בעולם הזה, כאשר הוא בזכות האמונה שמסרו נפשיהו אקדושת השם, על כן מגיע בשביל זאת שכר גם בהאי עלמא לשלם לאיש כפרי מעלליו, עכ"ד.

ומעתה יש לומר כי בשעה ששלח יעקב אבינו כל הדורות הללו לעשו אחיו, ואמר ויהי לי שור וחמור צאן ועבד ושפחה, שיש לו נכסים הרבה, ומהיכן זכה לכל הרכוש הזה, בודאי הם תמורת שכר מצותיו, אף על זה יהיה לו לעשו טענה שהם חלקו ביניהם שיעקב אבינו יקבל שכר מצותיו בעולם הבא ועשו יקבל בעולם הזה, ומה לו ליעקב אבינו שכר מצוה בעולם הזה, ולזה וישלח יעקב מלאכים לפניו אל עשו אחיו, ששלח לו מלאכים מ'קבלת מ'לכות ש'מים, וידוע מה שכתב הר"ק הרבי ר' אלימלך זללה"ה בצעטלי קטן (אות ב) בדפסוק ראשון של קריאת שמע צריך האדם לצייר במחשבתו כאלו אש גדול ונורא בוער לפניו עד לב השמים וכו' ומפיל עצמו להאש על קידוש ה' יתברך וכו'. ומעתה כיון שמסר נפשו

דברות קודש

מכ"ק מרן אדמו"ר שליט"א

ס"ג פרשת וישלח תשס"ט - וויליאמסבורג

נתפרסם עי"י ועד להוצאת ספרי כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א

בעד קדושת שמו יתברך, הוי אצלו הסוף, ובדין הוא שיקבל שכרו בעולם הזה. והחתם סופר בפרשתן (עמוד קסה) כתב רמז ארצה ש'עיר ש'דה א'דום, ראשי תיבות א"ש א"ש ב' פעמים, עי"ש. ולפי דרכינו רמז בזה על כוונת וציור האש גדול הבורע עד לב השמים שצריכים לכון בעת קריאת שמע, וכיון שיעקב אבינו היה מצייר עצמו ציור זה והיה מוכן להשליך עצמו לתוך כבשן האש למען קדושת שמו יתברך, אם כן חשיב כאלו אתפטר מהאי עלמא, ועל כן שפיר מגיע לו שכר מצוה בעולם הזה.

ב

אמנם יש לפרש עוד הרמז שכתב חתם סופר בפרשתן (עמוד קסה) ארצה ש'עיר ש'דה א'דום, ראשי תיבות א"ש א"ש ב' פעמים, והוא רמז על מה דאיתא במדרש (שהש"ר פ"ב ס"ה) סמכוני באשיות, בשתי אשות, תורה שבכתב ותורה שבע"פ, עכ"ד. ויש להבין מה שרמז יעקב אבינו כאן תושב"כ ותשב"פ.

ויתבאר על פי מה שכתב א"ו זללה"ה בייטב לב (פ' דברים) לפרש הכתוב אחרי הכותו את סיחון מלך האמורי וגו' והאיל משה באר את התורה הזאת, על פי מה ששמע ממוזלה"ה הישמח משה לפרש אמרם ז"ל (מגילה ו.) וילן יהושע כלילה ההוא בתוך העמק (יהושע ח יג), מלמד שלן בעומקה של הלכה. ביאור הדבר כי על ידי עסק התורה בעיון לחדש חידושים להסיר הקושיות והספיקות, בכח זה מזמר עריצים והקליפות, ויפקוד על צבא מרום במרום ועל מלכי האדמה על האדמה, ולכן עת הלק יהושע להלחם עם האומות לן בעומקה של הלכה, ובכח זה נצח המלחמה, עכ"ד. ולכוונה זו אמר יעקב אבינו (בראשית מח כב) אשר לקחתי מיד האמורי בחרבי ובקשתי, היינו בחרבי ובקשתי שבמלחמת התורה. וזה שאמר אחרי הכותו את סיחון בכח הפלפול והחידוש תורה, והאיל משה באר את התורה הזאת, שהתחיל ללמדם ביאור התורה והבנתו ופלפולו, למען יוכלו בזה לנצח המלחמה עם הלא"א מלכים, עכ"ד.

ועל דרך זה יש לפרש מה שכתב רש"י"ל (פסוק ט) שיעקב אבינו התקין עצמו למלחמה עם עשו הרשע, ולפי דרכינו התקין עצמו בכח פלפול התורה לחלום עם עשו הרשע וארבע מאות איש עמו, וכמו דמצינו ברשב"י (בזמירות לל"ג בעומר) וחרב הוצאת מתערה, דהיינו חרבה של תורה, שעל ידי פלפול התורה יכולים לנצח אותם.

ולזה רמז בתיבת ארצה ש'עיר ש'דה א'דום, שתי אשות, תורה שבכתב ותורה שבע"פ, כי תורה שבכתב הוא בלי קשיות ותירוצים, ורק תורה שבע"פ הוא בקשיות ותירוצים, ובכח זה יכולים להכניע כח של עשו הרשע, ובכח קדושה גדולה ונשגבה הלזו התקין יעקב אבינו עצמו לחלום עם עשו הרשע. ולזה נאמר להלן

וילן שם כלילה ההוא, הכוונה שלן בעומקה של הלכה, כי יעקב אבינו עסק בפלפול של תורה והכין עצמו לביאתו של עשו הרשע לחלום עמו.

ובדרך זה יש לפרש מה דאיתא במס' ראש השנה (דף טז.) אמר רבי יצחק למה תוקעין בראש השנה, למה תוקעין רחמנא אמר תקעו, אלא למה מריעין, מריעין רחמנא אמר זכרון תרועה, אלא למה תוקעין ומריעין כשהן יושבין ותוקעין ומריעין כשהן עומדין כדי לערבב השטן. וכתבו התוס' (ד"ה כד) בשם הירושלמי, כד שמע קל שיפורא זימנא חדא, בהיל ולא בהיל, וכד שמע תניין, אמר ודאי זהו שיפורא דיתקע בשופר גדול ומטא זימניה למתבלע ומתערבב ולית ליה פנאי למעבד קטגוריא, ויש להבין מדוע מתערבב השטן בתקיעות השניות יותר מבתקיעות הראשונות. ולפי דרכינו יש לפרש דהנה כתב רב סעדיה גאון זללה"ה (הובא באבורה) בטעם מצות תקיעת שופר שבה להזכירנו מעמד הר סיני שנאמר בו (שמות יט טז) וקול שופר חזק מאד. ומעתה יש לומר דתקיעות הראשונות הוא להזכיר על נתינת תורה שבכתב, ותקיעות שניות הוא להזכיר על נתינת תורה שבע"פ, ולכן מתבבל בתקיעות שניות שהוא רמז לתושבע"פ שיש בו פלפול התורה בקושיות ותירוצים, ועל ידי זה יכולים להכניע אותו ולשבר כח הקליפות של השטן והיצה"ר שהוא כוחו של עשו הרשע, ולזה תנינא ודאי בהיל מכח התושבע"פ.

והנה ידוע מה שכתב הרמב"ן (פ' לך) שכל מה שפעלו ועשו אבותינו הקדושים היו פועל דמיוני לדורות הבאים ולבניהם אחריהם בכל דור ודור. וכמו כן יעקב אבינו במלחמתו עם עשו הרשע הכין כח הצלה לדורות הבאים שיוכלו להכניע קליפת עשו הרשע וכת דיליה, ובספרי קודש (עיין מנחת יצחק ח"ד בקו' דברי חפץ פ' תולדות) פ' מאמרם (ב"ר פס"ה סט"ז) הקול קול יעקב, בזמן שקולו של יעקב מצוי בבתי כנסיות אין הידים ידי עשו, דבשעה שבני ישראל עוסקים בתורה, הם זוכים בכח התורה לבטל ולשבר כח הקליפה של עשו הרשע. ובכח על ידי שיתאמץ כל אחד לבא בביהמ"ד ולעסוק בתורה, על ידי העסק בגמרא ותוס' קושיות ותירוצים בתורה שבע"פ, הנה כחם גדול ונשגב להכניע כחו של עשו הרשע. ולזה נאמר (עובדיה א יח) והיה בית יעקב אש, כי כחו של יעקב אבינו הוא כח של אש, ע"ד (ירמיה כג כט) הלא כה דברי כאש, והיינו כח התורה, וכמבואר בזה"ק (ויצא דף קמו:) רמז שלשת עמודי העולם על שלשה האבות, על התורה דא יעקב, ויעקב איש תם יושב אהלים. ויעקב אבינו הכין לדורות הבאים שיוכלו להכניע כל כוחות הקליפה של הס"מ שרו של עשו על ידי כח התורה. ובימינו אלה אשר אין לנו כוחות וזכותים להלחם עם כח הקליפות המחטיאים את בני ישראל ומעכבים תפלות בני ישראל מלעלות, עלינו לדעת שנשאר לנו רק כח זה של עסק התורה, ובכח אש התורה שבע"פ שיתייגעו על דברי הראשונים כמלאכים אשר יש בהם קדושה גדולה, יכולים לשבר קליפת עשו הרשע, ועל ידי זה אנו מצפים שיתקבלו תפלות בני ישראל בשמים לפעול כל מילי דמיטב.

והשי"ת יעזור שנוכה להיות דבוק בתורה ומצות וללמוד תורה הקדושה הן תורה שבכתב והן תורה שבע"פ, להתייגע על התורה"ק בהרחבת הדעת בבריות גופא ונהורא מעליא, ונוכה להתרוממות קרן התורה וישראל בהתגלות כבוד שמים עלינו במהרה בימינו אמן.

ביתו של עמרם נתמלא אורה מאוהג"ז

ועפ"י בחי' הניל' מחדש מרן רביה"ק בעל דברי יואל זי"ע שזה שכתוב בתורה שבעת לידת משרע"ה נתמלא כל הבית כולו אורה הוא מאור הגנוז, כי משרע"ה מקור התורה ע"כ זכה לאור הגנוז שיתגלה בביתו, וזל"ק בספח"ק דברי יואל בראשית: אפ"ל הא דדרשו ז"ל במס' סוטה (דף י"ב ע"א) ותרא אותו כי טוב הוא, אחרים אומרים נולד כשהוא מהול, וחכמים אומרים בשעה שנולד משה נתמלא כל הבית אורה, כתיב הכא ותרא אותו כי טוב, וכתבי' התם וירא אלקים את האור כי טוב עכ"ל הגמ', ואפשר דאותו האור שנתמלא הבית בעת לידת משה רבינו ה' מבחי' אור הגנוז, דודאי לא ה' אור טבעי, דאין בדרך הטבע שיתמלא הבית אורה מאלו, וא"ש דלמדוהו ז"ל מנז"ש שטוב טוב האמר בפסוק וירא אלקים את האור כי טוב, והתם קאי על אור הגנוז כדרשתם ז"ל, ולפי שמשרע"ה ה' מקור התורה ונשמתו ה' מסוד הדעת כמארז"ל, ע"כ זכה להיות נתמלא הבית אורה, דאורה זו תורה, ואין טוב אלא תורה, וע"כ נשפע האורה אליו מבחי' אור הגנוז והבן.

בחנוכה מאיר אור הגנוז בנרות

מצויה בדינו עדותם של גדולי ישראל לדורותיהם שהארת המצוה נר חנוכה הוא מהארת אור הגנוז, ולכן מדליקין ל"ו נרות במשך ימי החנוכה נגד ל"ו שעות ששימש בהן אור הגנוז וזל"ק של בעל הרוקח "וימדליקין בחנוכה ל"ו נרות, לפי שבחנוכה העולם: ויתן אותם אלקים ברקיע השמים להאיר (בראשית א, יז) וכדאיתא בפסיקתא רבתי (ב, ב): "ויכמה חכמה הם שבע חנוכות ואלו הן חנוכות שמים וארץ... ומה חנוכה היה שם, ויתן אותם אלקים ברקיע השמים להאיר", וראה עוד בארכה פסיקתא רבתי מז, א, אותה אורה שנשמש אדם הראשון היתה ל"ו שעות, כדאיתא בבראשית רבה (א, ג, שם יב, ו): "ל"ו שעות ששמה אותה האורה" ובימותות כחותיה: "לא חשב אלא מיום שנברא בו אדם הראשון ששמה בו לפנים מן השורה" יום י"ב שעות ול"ז י"ב שעות ויום ז' י"ב שעות וכשיצאו ל"ו שעות החשיך העולם".

ורמז לדבר כתב עוד (שם) שעל אות ט' של: וירא אלקים את האור כי טוב בבראשית א, ד, יש על הטי' ד' תגין להורות ד' פעמים ט', היינו רמז אל ל"ו נרות של חנוכה, עיין שם עוד בדבריו.

מרן הבני יששכר אחרי שמביא לשו"ק של בעל הרוקח מוסיף בלשונו הזהב: והנה כתבתי לך, אשר נר חנוכה הוא מבחינת אור הגנוז, וכתבתי לך בזה דברי עיר וקדיש בעל הרוקח ז"ל שקיבל מאלהיו ז"ל, בסמיכות מן דברי תורה עם הפרפראות שחן השי"י אותו.

וממשיך וכותב: הנה אוסיף שנית ידי דברי קדוש עליון קרוב לזמנינו מפורסם ברוח קדשו, הלא הוא הרב הקדוש מורי הרב ר' פנחס מקארץ זצוק"ל, בכדי שיהיו הדברים קשורים אל לבך וענדם על גרגרותיך, ותדע עד היכן מגיע קדושת נר המצוה הזאת, והטובה הגדולה הנפלאה אשר הפליא השי"י בחסדו לבניו הקדושים במצוה הלזו, הנה אמר הקדוש מורי הרב ר' פנחס הני"ל (מצאתי בכתבי תלמידיו) ל"ו נרות של חנוכה הם כנגד ל"ו מסכתות, כי התורה אור, עד כאן דבריו (הנכתבים מפי תלמידיו), ועינייך שם בני יששכר בשם המהר"ל מפראג ואחרי שהביא דבריהם כותב וזל"ק: הנה העדתי לך שלושה עדים נאמנים אשר הארת אור חנוכה הוא מבחינת אור הגנוז הלאו המה הרב עיר וקדיש בעל הרוקח ז"ל אשר דבריו מקובלים מאלהיו ז"ל, וכן מדברי הרב הגאון מהר"ל מפראג ידוע דבריו נאמרו ברוח"ק והיה משתמש בספר יצירה, והרב הקדוש אשר היה סמוך לזוהריתו מפורסם ברוח קדשו הרב מורי ר' פנחס זצוק"ל מקארץ.

נר חנוכה מסוגל לתורה

וממשיך שם הבני יששכר בלשונו הבהיר: והנה עוד בהשלמת מלכות יון מלכות שלישית, האיר לנו השי"ת

במעט קט מן האור ההוא אחר שנפסקה הנבואה (מגילה יד, ב) ב"ש"י ד"ה חוץ ממקרא: "נר חנוכה כבר פסקו הנביאים", בכדי שעמדו לנו האור ההוא בגלות החל הזה במקום נבואה, כי האור הזה אדם מבט בו מסוף העולם ועד סופו (הגניזה בר"ר יב, ו), על כן נקרא נר חנוכה-נר חינוך והרגל לאור עולם בגאולה העתידה שיתגלה אור הגנוז. והנה נר חנוכה חינוך והרגל להאור ההוא, ועל כן הוא מסוגל לתורה, על כן (שבת כג, ב) הרגיל בנר זה, (אמרו לשון "הרגיל" מרגיל את עצמו לאור העתיד), הווין ליה בניס תלמידי חכמים (גירסת הר"ף שם: "הרגיל בנר חנוכה הוין לו בניס תלמידי חכמים" וראה שם בר"ן). ובה יתורץ גם כן קושיית הראשונים (בית יוסף או"ח סי' תרע ד"ח והטעם) והאחרונים (ט"ז שם סי' א) למה תקנו להדליק ולהחיות ביום הראשון הרי לא היה הנס רק מיום ב' ואילך, אבל הוא שתקנו להדליק להורות ולהלל לה' כי טוב, על התגברות אור התורה שבה נגנו האור הראשון, והאיר לישראל באור הנימי הזה, הבן הדברים, ועל כן מוסיפין והולכין בבית הלל (שבת כא, א), להורות כל מה שמוסיף האדם ימי התעסקות בתורה, יתרבה לו האור הגנוז, וטהר דים יוסיף אומץ (אבות יז ט). עכ"ל.

וידוע מה דמתאמר מ' משמ"י דהרה"ק המהר"ד מבעלזא זי"ע כי בספח"ק בני יששכר ג"כ נתגלה אור הגנוז.

משיגים על ידה עתידות

בספח"ק קב הישר מגלה לנו שעי" מצות הדלקת הנרות בחנוכה יכולים להשיג השגות ברוח הקודש ולהגיד עתידות וזל"ק: על כן לזכרון תנס הזה לא ימוש מישראל בכל דור ודור לעשות שמות ימי חנוכה ולהדליק נרות, הן נרות של מצוה, ובהרבה מקומות מצינו, שחביבין לפני הקדוש ברוך הוא נרות של מצוה, כמו שאמר הכתוב (ישעיה כד, טז) באורים כבוד ה', וכל תר הדלוק לדבר מצוה יש בו קדושה נפלאה, גדולה אין שיעור, ואילו היינו זוכים להשגות רוח הקודש, היינו מברכים ומבנים ומשיגים על ידי מצות הדלקת הנרות של מצוה עתידות, דהנר של מצוה מתנבא כמו נביא, המתנבא על פי ה'.

ואבותינו ספרו לנו אשר במשך הדורות גילו לנו הצדיקים שזכו לראות מראות אלקים והתגלות סודות נוראות והכל עי" הנרות הקדושות ומסופר בספר אור הגנוז שאחר שהדליק הרה"ק רבי אהרן מקארלן זי"ע נרות חנוכה סיפר לנו כי הנרות ספרו לו וראה מראות אלקים בעת עמדו אל מול הנרות.

וכאותו מצינו בספר מרגניא דר' מאיר וז"ל: הצדיקים הקדושים בדורות שלפנינו השתמשו בחנוכה בהנרות הקדושים באור הגנוז, זקני הרב הקדוש מפרעמישלאן ז"ל אמר בחנוכה שרואה בהנרות הקדושים מה שיהיה כל השנה, בכל נר רואה מה שיהיה באחד וחצי חודש.

ועוד בו שלישית עדות נאמנה המובא בספר בני בינה בזה"ל: באחד מלילות חנוכה, בשעת הדלקת הנרות, אמר הרה"ק הפחד יצחק מביאנא זי"ע לסובבים: הצדיקים זוכים בחנוכה לראות מה שיקרה בכל השנה, אשר הדלקת הנרות קרא הרבי למשמשו ואיש אמונו, הוציא מטבע מכיסו ואמר לו: מטבע זו היא בשביל ר' מאיר לייב, כמה פעמים ביקש ממני מטבע לשמירה אחר אריכות ימי ושנותי, ועד עכשיו דחיתי בקשותי, אולם אל תספר לו לבל יצטער, באותה שנה בחודש אדר נפטר ר' מאיר לייב, והמשיב"ק קיים בקשת הרבי והניח את המטבע בקבר.

גם בשב"ק מאיר האוהג"ז

אבל לא רק ביומי חנוכה מצינו בחי' זו אלא גם בכל שב"ק יכולין לזכות לאור הגנוז וע"כ נהגו הצדיקים להדליק ל"ו נרות בכל שב"ק וכה מעיד לנו בספח"ק בני יששכר: (מאמרי השבתות מאמר ו' נר שבת) דרשו חז"ל בפסוק ותנח משלום נפשי זה נ"ר שבת והנה סיפא דקרא נשיתי טוביה כי נר שבת הוא הארץ מן האור הגנוז וירא אלקים

את האו"ר כי טוב, ע"כ נקרא הדלקת הנרות במקרא בלשון הטב"ה, בהטיבו את הנרות, ע"כ מרביתנו הקודמים היו מדקדקים להדליק ל"ו נרות נגד ל"ו שעות ששימש אור הגנוז לאהר"ר קודם שנגנו,

ובהמשך המאמר כותב וזל"ק: הנה שבת הוא יום שכולו אור ולא נאמר בו ויהי ערב במ"ב, ואור הראשון שימש אז ל"ו שעות מנין א"ל"ה אלף ל"ה מנין ח"פ או"ר האמר במ"ב, ע"כ תקנו חז"ל למצוה נר"ו"ת שבת (ותקנו לבדך אשר קדשנו במצותיו וצונו, והיון צונו שאל אבייך ויגידך אביך הראשון אדם קדמא ויגידך אשר קודם החטא היה גם הנוף אור, היינו ספירי כמלאכי מרום, והוה כחנות או"ר ואח"כ עיי' החטא נעשה הנוף מנושם כחנות נר), והנה נצטוו להפוך עור לאו"ר עיי' אור תורה ומצות אשר בתורה נגנו האור הראשון ובפרט בשבת יום האור אשר שימש בו האור הראשון ולא נגנו עד מוצאי"ש שבי"ע ע"כ שבת הוא יומא דאורייתא אשר בה נגנו האור והוה וצונו להדליק ל"ו שבת שצונו להדליק הנ"ר של שבת שהיה מאיר בשבת בראשית אור קדמא.

ובספח"ק אמרי פנחס כותב בזה"ל: דיבר (הרה"ק מקארץ זי"ע) מענין הנרות של שבת שהם מגידים עתידות כמו שכתוב בקב הישר, ואמר ששמע בשם צדיק אחד שקראו בשמו ר' יודיל שקודם כבייתם מגידים עתידות ומאורעות של שבת הבא, ועכשיו אנו כחמורים שאין אנו יודעים ושומעים שום דבר, ומכל מקום אף שאנחנו שפלים וכו' יש לו להשי"ת תענוג גדול כשאנחנו אומרים איזו מילת אמת.

אוהג"ז מזמין ומכין את האור דלעתיד

ונסיים בלשון קדשו של הבני יששכר: ועל כן קראו לימים האלה 'חנוכה', שהוא חינוך והרגל על לעתיד גאולה העתידה, שאז יתגלה לנו האור הגנוז בשלימות, כמו שאמרו רז"ל (הגניזה יב, בר"ר יב, ו) ונגזו לצדיקים לעתיד לבא, כדכתיב (ישעיה ס' יט): לא יהיה לך עוד השמש לאור יומם ולולגה הירח לא יאיר לך והיה לך ה' לאור עולם.

ועפ"י הדברים האלה מחדש לנו מרן רביה"ק בעל ברך משה זי"ע שע"כ נתנו לו את נרות החנוכה כדי שיהיה לו לחינוך והרגל כדי שאנו קרוצי חומר אשר אינם מסוגלים לסבול אור קדושה גדולה ורק עי" שנתרגל לקדושת העתידה הנתגלה לנו במקצת בימי החנוכה נוכל לסבול קדושת ימים העתידים עכ"ל.

אף קרוצי חומר זוכים לאור הגנוז

וגדולה מזה מצינו בדבריו הק' של רבינו הק' זי"ע שאף אנו קרוצי חומר זכינו כבר לאותו אור הגדול, והוא לפני שיצאנו לזוהמת אויר העולם השפל כי איתא בגמרא שתינוק במעי אמו בא מלאך ולומד אותו כל התורה בקדושה וטהרה, ומחדש מרן זי"ע שלפ"ז שלומדים תורה בקדושה גדולה עי" מלאך עי" זוכים לראות מסוף העולם ועד סופו והוא עי" האור הגנוז שבתורה, והא לך לשון קדשו דברי יואל תולדות: נל"פ המד"ר (וירא עה"פ ותאמר שרה חצוק עשה לי אלקים ר' לוי אמר הוסיפו על המאורות עכ"ל המדרש, וראוי להבין כוונתם ז"ל בזה ומה ענין המאורות לכאן, ואפ"ל דהנה מה שהעניבור צופה ומבט מסוף העולם ועד סופו, הוא בכח אור הגנוז, שאמרז"ל שנגזו הקב"ה בתורה, ועי" שמלמדן אותו כל התורה כולה בקדושה גדולה עי" מלאך, זוכה לבחי' אור הגנוז שבתורה, ועל ידו צופה ומבט מסוף העולם ועד סופו, ואמרו רז"ל ששני אלפים תורה התחילו בימי אברהם אבינו מואת הנפש אשר עשו בחיך, ולפ"ז אפשר שעד יצחק אבינו לא היו מלמדן את העניבור תורה, ולא זכה לאור הגנוז להיות צופה בה בכל העולם, והוא היה הראשון שזכה להוספת המאורות מאור הגנוז, ואולי זה כוונת המדרש הוסיפו על המאורות בלית יצחק ולמדוהו בגזירה שוה מויעש אלקים את המאורות דמייירי באור הגנוז.